

Докторантско училище по социални и хуманитарни науки

**УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
НА ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА
И СОЦИАЛНА СРЕДА
НА ДОКТОРАНТИТЕ
ПО СОЦИАЛНИ
И ХУМАНИТАРНИ НАУКИ**

*Проект на СУ „Св. Климент Охридски“
по Оперативна програма
„Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд*

Докторантско училище по социални и хуманитарни науки

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА И СОЦИАЛНА СРЕДА НА ДОКТОРАНТИТЕ ПО СОЦИАЛНИ И ХУМАНИТАРНИ НАУКИ

*Проект на СУ „Св. Климент Охридски“
по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд.*

Схема за предоставяне
на безвъзмездна финансова помощ:

BG051PO001/07/3.3-02

Подкрепа за развитието на докторанти,
специализанти и млади учени

Съдържание

Защо докторантско училище?	3
Какво представлява Докторантското училище?	4
Модул I. Учебен план за академичната 2008/2009 г.	6
Анотации на курсовете	8
Лятна школа в Китен	38
Модул II. Подпомагане изследователския капацитет и мобилност на докторантите	39
Стипендии за изследователска дейност по темата на дисертацията	40
Осигуряване на научни експертизи	41
Финансова подкрепа за закупуване на научна литература	42
Модул III: Публикуване и разпространение на дисертационни изследвания	43
Научно и организационно ръководство на проекта	46
Не забравяйте тези срокове	47
Следете тези сайтове	48

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на Човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от СУ „Св. Климент Охридски“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

Защо докторантско училище?

В условията на масовизираното висше образование докторантската степен е гаранция за по-задълбочени научни познания, специализация в определен тип изследвания и практически приложения на знанието и придобиване на висока методологическа култура. Това е свързано и с рязкото повишаване на научните стандарти, проблематиката на модерното общество и нуждата от интердисциплинарност както в областта на хуманитарните и социални науки, така и в точните науки. Докторантурата днес е необходим етап от продължаващото образование, ориентиран към широка реализация на подготвяните кадри.

Според Болонския процес докторантурата е трета степен на висшето образование, която чрез институционализирани форми на обучение подобрява кариерната перспектива на докторантите. В България липсва системен институционален опит в това отношение. Досегашният принос на Докторантското училище на Софийския университет, осъществявано според различни проекти от 2004 г. насам, е една от първите стъпки в тази посока. Докторантското училище по хуманитарни и социални науки е създадено като междуфакултетно функционално звено в резултат от партньорство между Философски факултет, Факултета по журналистика и масови комуникации, Факултета по славянски филологии, Факултета по класически и нови филологии и Историческия факултет с цел подобряване качеството на обучение чрез концентрация на ресурси, интердисциплинарност и въвеждане на конкурсното начало. Освен специализираното обучение в своите базови научно-изследователски звена, в Докторантското училище докторантите имат възможността да избират интердисциплинарни курсове и семинари, които им разкриват по-широки теоретични и методологически перспективи и обогатяват тясно специализираното им знание. Всички курсове носят определен брой кредити и се вписват в индивидуалните планове и отчети за докторантурата. По този начин Софийският университет дава своя принос за утвърждаване на една световна практика, доказала своята ефикасност в редица европейски университети.

Какво представлява Докторантското училище?

Цел:

- Да повиши общия образователен, изследователски и обществен капацитет на докторската степен за по-добрата и успешна кариерна реализация на докторантите като млади учени и професионалисти чрез:
- разширяване на дейността и устойчиво развитие на „Докторантското училище“ като институционална и социална среда за обучение на докторанти по социални и хуманитарни науки в СУ;
- допълнително мотивиране и подпомагане на докторанти с високи постижения в своята научна и професионална област с оглед по-добрата им подготовка и адаптивност към пазара на труда;
- повишаване обществения авторитет на докторантското образование чрез реализация на издателска програма.

Начало на проекта

юни 2008 г.

Продължителност

24 месеца

Модул I:

Докторантско училище. Всеки семестър училището предлага на докторантите възможност да избират интердисциплинарни семинари, които им дават по-широки теоретични и методологически перспективи и обогатяват тясно специализираното им знание. Семинарите се разработват от хабилитирани преподаватели от СУ и се одобряват на конкурсен принцип от Експертния съвет на проекта. Участниците в този модул могат да участват в следващите два модула.

Модул II:

Допълнително подпомагане изследователския капацитет и мобилност на докторантите.

1. На конкурсен принцип се подкрепят краткосрочни (участия в научни форуми) и средносрочни (до 1 месец) изследователски визити в страната и чужбина, свързани с дисертационния труд (теренна работа, достъп до архиви и ресурси).
2. На докторантите се предоставя еднократна субсидия за закупуване на книги.
3. Абонамент за електронни информационни ресурси.

Модул III:

Публикуване и разпространение на дисертационни изследвания. Издателската програма на Докторантското училище включва:

1. Годишник на Докторантското училище, в който се публикуват на български език избрани с конкурс дисертационни изследвания или техни части;
2. Рубрика „Дебюти“ в чуждоезичното научно списание за социални и хуманитарни науки DIVINATIO;
3. Два завършени дисертационни труда, избрани с конкурс и публикувани като монографични изследвания в завършващата фаза на проекта.

Модул I.

Учебен план за академичната 2008/2009 г.

Зимен семестър

№	Наименование на курса	Автор	Факултет
1.	Човек-Език-Общество. Многоезичие и комуникация	Доц. д-р Албена Василева-Йорданова	ФКНФ
2.	Принципи на публичното лидерство	Проф. д.п.н. Тодор Танев	ФФ
3.	Комуникативни умения. Академична комуникация	Доц. д-р Лилия Методиева, доц. д-р Иванка Мавродиева	ФФ
4.	Езикови и дескриптивни относителности	Проф. д.ф.н. Сергей Герджиков	ФФ
5.	Интелектуална собственост и достъп до култура	Доц. д-р Иван Кабаков	ФФ
6.	Ефективните комуникативни стратегии – семиотични аспекти	Проф. д.ф.н. Христо Кафтанджиев	ФЖМК
7.	Между животното и машината: подстъпи към конструиране на човешкото в европейската култура	Доц. д.ф.н. Миглена Николчина	ФСлФ
8.	Управление на докторантурата	Доц. д-р Иван Камбуров	ФФ
9.	Ислямът: религия и политика	Доц. д-р Симеон Евстатиев	ФФ
10.	Българските празници	Проф. д.ф.н. Искра Христова-Шомова	ФСлФ

Летен семестър

№	Наименование на курса	Автор	Факултет
1.	Европейски езикови политики и развитие на езиковата наука и индустрия в Европа	Доц. д-р Цветомира Пашова	ФКНФ
2.	България и Германия – културни контакти, стереотипи, митологеми	Доц. д-р Богдан Мирчев	ФКНФ
3.	Трансцендентност и политика	Проф. д.ф.н. Владимир Градев	ФФ
4.	Антропология на емоциите. Ритуал, изкуство, пространства, медии	Проф. д.с.н. Ивайло Дичев	ФФ
5.	Философията на езика и ситуативността на значението	Доц. д.ф.н. Анета Карагеоргиева	ФФ
6.	Реалистичното повествование в испанския роман от демократичния преход	Доц. д-р Татяна Пантева	ФКНФ
7.	Посланията на античните изобразителни текстове	Доц. д.и.н. Диляна Ботева	ИФ
8.	Особености на икономическата преса в България	Доц. д-р Здравка Константинова	ФЖМК
9.	Херменевтика и критика в съвременните хуманитарни и социални науки	Доц. д-р Боян Знеполски	ФФ
10.	Маргинализирането и маргиналността във философията и изкуствата на ХХ в.	Проф.д.ф.н. Георги Капривев, д-р Антоанета Дончева	ФФ
11.	Медийното битие на международните отношения	Доц. д-р Мария Нейкова	ФЖМК
12.	Божествата на траките	Проф. д.и.н. Димитър Попов	ИФ
13.	Графичната комуникация	Доц. д-р Веселина Вълканова	ФЖМК
14.	Архетипни модели на поведение в българската история и настояще	Доц. д-р Светла Страшимирова	ФФ
15.	Изследователски процедури в хуманитарните науки (с оглед на педагогическите дисциплини)	Доц. д-р Татяна Ангелова	ФСлФ
16.	Популярната култура при социализма	Доц. д.н.к. Иван Еленков	ФФ
17.	От херменевника на научното изследване към политическа философия на науката	Проф. д.ф.н. Димитри Гинев	ФФ

Човек-Език-Общество. Многоезичие и комуникация

Автор: доц. д-р Албена Василева-Йорданова

Цели:

- Проучване на нуждите, търсенията и очакванията на докторантите от въвеждане и специализиране по проблематиката на курса, и предлагане на решения с оглед на тяхното използване за нуждите на конкретните докторантски изследователски проекти, както и за житейската им и професионална практика;
- Очертани общи теоретични перспективи и подходи за проблемните полета на комуникацията;
- Уточнени терминологичен и понятиен инструментариум;
- Създаване на бази езикови и културни данни за: межкултурни сходства и различия; етносоциокултурни модели; механизми за откриване и осмисляне на поведенческите компоненти на дадена култура и др.
- Обвързване на теорията с практиката чрез разработки с използване на информационните и комуникационните технологии.

Съдържанието на курса е организирано около шест тематични оси, като около всяка ос се разгръща набор от подтеми. Към всяка тема има подтеми, пряко свързани с изследователския проект и дейността на докторанта: напр. характеристики на продуктите на писменото изразяване, техники за изработване на дисертация, автореферат, статия, доклад, резюме, презентация PowerPoint, досие за кандидатстване за мобилност, писмо за кандидатстване или мотивационно писмо и др. (към тема 4), характеристики на продуктите на устното изразяване, методологията на защита на дисертация (към тема 5).

Тематичният подбор е подчинен на водещата идея обучаваният докторант да бъде осведомен, да може да управлява потока от информация, като извлича полза за своя изследователски проект чрез приложенията – анализ на документи, попълване на тестове, проучване на случаи, анкети, ситуационни игри, разрешаване на казуси, участие във форми на общуване като дискусия, кръгла маса, участие във форми на общуване чрез технологиите за информация и комуникация.

Принципи на публичното лидерство

Автор: Проф. д.п.н. Тодор Танев

Мнозина бъдещи доктори в хуманитарната област ще навлязат по един или друг начин в управлението, при това не като редови чиновници на гише. Ето защо курсът представя за тях в концентриран вид висшите принципи на управленското мислене. В курса става дума за фундаменталните извори на управленска ориентация, генераторите на лидерски рефлексии и аргументация във всякакви ситуации. Това не е поредното описание на мениджърски умения, а систематична навигация в професионалния светоглед на публичния лидер. При това принципите и нормите на управленското мислене се разглеждат далеч не само като завършен вековен опит, но и обратно, като открит аналитичен дискурс.

Структурата на курса обхваща последователно основните елементи на (1) стратегическото над-проблемно конкурентно мислене, основано на ценностно мотивирани свръхцели и (2) мениджърското рационално мислене в рамките на тактическото решаване на изолирани проблеми в рамките на дадена публична политика, което е основано на обективни аргументи за ефективност. Проследява се връзката им с т. нар. „добро управление“ – с успоредните управленски орбити на Governance (общо ръководство чрез контрол на времето) и Management (сегментирано управление чрез контрол на ресурсите). Съответно стратегическото съзнание е сведено до 12 основополагащи принципа, а конкретното мислене на публичните политики е обхванато в 6 генерални норми. Така представени, универсалните елементи на управленско мислене по-нататък се поставят в ограничителния реален контекст на политическата култура (сведена до типологии), диверсифициращ управленското мислене до няколко типични констелации от водещи лидерски ориентации. В заключение се обръща специално внимание на конкретизацията на управленските принципи в новия век и в контекста на европейското обединение.

Комуникативни умения. Академична комуникация

Автори: Доц. д-р Лилия Методиева, доц. д-р Иванка Мавродиева

Курсът е с теоретико-практическа насоченост. Провежда се в две части.

I част.

Позволява на докторантите да получат знания и умения в областта на различните видове комуникация и реторическите средства на виртуалното общуване. Акцентът ще бъде поставен върху правните основи на информационната ни осведоменост, аргументиране на собствените тези, застъпени в дисертациите и тяхното успешно представяне в публичното пространство във връзка с практическата им реализация.

II част.

Има за цел да развие и усъвършенства писмените, устните и презентационните умения в областта на академичната комуникация, които са необходими на студентите от образователно-квалификационна степен „доктор“ по време на обучението им, както и при бъдещата им реализация като специалисти. Студентите придобиват познания за различните видове студентско научно творчество, формират умения за редактиране и коригиране на свои и чужди текстове; за изготвяне на текстове с оглед конкретни ситуации в академичната комуникация. В курса се поставят акценти върху комуникативните, реторическите и организационните аспекти при подготовката и осъществяването на презентации; конференции, дискусии, семинари; защита на дисертация и др.; както и върху представяне на резултати от научно-изследователски дейности и проекти в медийното и в публичното пространство.

Езикови и дескриптивни относителности

Автор: проф. д.ф.н. Сергей Герджиков

Цел

- Излизане на хоризонт отвъд абсолютното и фундаментално мислене.
- Запознаване с относителностите в езици, логики, култури, описания и обяснения.

Съдържание на курса:

Курсът предлага избрани теми от философията на езика и относителността на езици, логики, понятия и описания.

Изясняват се феномените на културна относителност и относителност на езика. Свят и език се представят в техните отношения на неопределеност. Анализира се относителността на субект-обектната и субект-предикатната релация, референцията и релативността на „изказването“. Проблематизира се езиковата относителност при Франц Боас, Едуард Сейпиър, Бенджамин Уорф.

Курсът се структурира в следните пет големи теми, разделени на подтеми и проблеми:

- Относителности и абсолютности
- Езикова относителност
- Логическа относителност
- Дескриптивна относителност
- Културна относителност

Интелектуална собственост и достъп до култура

Автор: доц. д-р Иван Кабаков

Цели на курса

Основната цел на лекционния курс е изграждането на критично отношение към заобикалящия ни свят с оглед на неговата множественост, неопределеност и флуидност, които изискват адекватни реакции и добра ориентация в сложните и динамични процеси на непрекъсната промяна на общества и култури. Изграждането на подобна «чувствителност» към заобикалящия ни свят е условие за постигането на смислено човешко съществуване.

Лекционният курс представя отношенията между интелектуалната собственост и достъпа до култура като въвежда основни понятия, коментира актуални процеси на взаимодействие и противопоставяне, както и прави анализ на тяхната правна защита с оглед на съвременните тенденции в областта на правната политика и политиките за култура. Специално внимание е отделено на субективните права, чрез които се осъществява правна защита на разглежданите категории в областта на културата – авторските и сродните им права и правото на достъп до култура. Тяхната принадлежност към различни поколения субективни права, предполага различен механизъм на действие и ценностна система, което е добра отправна точка за анализ на конфликтите не само между поколенията, но и между различните ценности, които се защитават чрез тези правни инструменти. Подобна позиция позволява относително коректна реконструкция на сложните и динамични процеси, които протичат в съвременните общества и култури.

Тематичен план

- Интелектуална собственост и/или достъп до култура.
- Понятие за собственост. Видове собственост. Право на собственост. Частна собственост и пазарна икономика.
- Интелектуална собственост. Понятие и видове. Интелектуална собственост в областта на културата. Правен режим на интелектуалната собственост. Интелектуална собственост и икономика на знанието.
- Понятие за субективни права. Видове субективни права. Концепцията за трите поколения субективни права.
- Авторски права и сродните им права. Авторско-правни системи. Авторско-правни индустрии.
- Неимуществени и имуществени права.
- Правото на собственост и/или правата на човека и гражданина: конфликти и проблеми.
- Епохата на достъпа. Процеси и перспективи. Предизвикателствата на глобализацията и бъдещето на културата.
- Културно многообразие и достъп до култура: състояние и форми.
- Културни права. Право на достъп до култура.

Ефективните комуникативни стратегии – семиотични аспекти

Автор: проф. д.ф.н. Христо Кафтанджиев

Целта е докторантите да се запознаят с основните комуникативни стратегии от гледна точка на семиотиката.

Програма на курса

1. Ефективните комуникации от гледна точка на алфабетиката – стратегии на общуването в зависимост от различните знакови системи (на жестовете, цветовете, дрехите, музиката, архитектурата, пространствата, животните и т.н.)
2. Ефективните комуникации от гледна точка на семантиката – стратегии на общуването в зависимост от:
  - семантичните понятия (семантичните полета; семата и семемата; денотацията и конотацията; интертекстуалността; нулевата морфема; редундантността; континуума и др.);
  - стиловите фигури (сравненията; метафорите; метонимиите; олицетворенията; хиперболите и литотите; олицетворенията, контрапункта и др.)
3. Ефективните комуникации от гледна точка на синтактиката – стратегии на общуването в зависимост от различните свързвания: текстовете и контекст; кохеренции и кохезии и др.
4. Ефективните комуникации от гледна точка на прагматиката – стратегии на общуването в зависимост от различните кодове; социални групи; психологически школи (психоанализата, Мезлоу) и т.н.

Между животното и машината: подстъпи към конструиране на човешкото в европейската култура

Автор: доц. д.ф.н. Миглена Николчина

Курсът се базира на теоретични и художествени текстове, които проблематизират границата между, от една страна, човека и животното и, от друга, човека и машината, като самото това разграничение ще се разглежда като конститутивно за опитите да се дефинира човешкото. Анализът ще проследи разгръщането на тази проблематика от древността (Платон, Аристотел) през модерността (Декарт, Ламетри, Кант) до съвременни мислители като Симондон и Агамбен, като се позовава също така на примери от литературата и киното. Дали днешното превключване от оразличаване на човешкото предимно от животинското към неговото оразличаване предимно от машината е превключване от един трагически към един по-скоро комичен принцип в разбирането на човека? Или сме изправени пред абдикация от усилието за разбиране на специфично човешкото? Това са въпросите, на които ще се опитаме да предложим отговор.

Тема

- Новият човек: един стар проект.
- Трагичната човечност: свидетелствата на старогръцкия театър.
- Платон: душата-кочияш.
- Платон: марионетката на бога.
- Аристотел и автоматона.
- От роба към робота.
- Магарето и пеперудата: от орфизма и Апулей до Нова епоха.
- Декарт: непредвидените следствия.
- В търсене на нулевата степен на субектността. Човекът-машина на Ламетри.
- Дългата сянка на един странен майстор.
- Кант, Хофман, Клайст. Съвременното презареждане.
- Отвъд майката: превъплъщенията на Франкенщайн.
- Животното се завръща. Дарвин и „Островът на доктор Моро“.
- В търсене на създателя. Машината знае защо.
- Заключение.

Курсът ще се проведе като поредица от дискусии върху подбрани философски текстове и откъси от литературни произведения и филми.

Управление на докторантурата

Автор: доц. д-р Иван Камбуров

Цел:

Курсът има за цел за запознае докторантите с нормативните принципи на обучението на докторантите в Р.България, административната технология в процеса на обучение и спецификата на дисертационното изследване.

Курсът представя на докторантите методологията на дисертационното изследване - неговите теоретични особености и практическа технология. Акцентира върху начините за избор на тема, нейното правилно номиниране, актуалност, евристичност, теоретическа и практическа необходимост, а така също и обосноваване достоверността на даденото изследване.

Обръща се особено внимание на построяването на теоретичните положения на дисертацията и на съответните методически форми за това. Практически се проиграва структурата на дисертационното изследване и функциите на отделните и елементи.

Конкретизират се формите на информационно търсене по темата, изискванията към оформяне на дисертацията, формулиране на научните изводи, библиографски описания, както и написване на научна статия и структуриране на автореферата. Разкриват се особеностите и изискванията при подготовката и процедурата на защита, а така също се отправят съвети за нейното успешно реализиране.

Съдържание на курса:

1. Докторантура. Нормативна база на обучението на докторанти в Р България. Права и задължения.
2. Административна организация на докторантурата в СУ. Научен ръководител. Избор. Взаимоотношения. Индивидуален учебен план. Атестация.
3. Дисертационно изследване. Специфика. Теоретични особености. Методи и логически схематизъм.
4. Методология на дисертационното изследване. Избор на тема. Актуалност.Специфика спрямо научното направление. Наименование на дисертационното изследване.
5. Дисертация. Планиране на дейностите. Съставяне на индивидуален учебен план. Работа с научни текстове.
6. Подготовка за написване. Формулиране на проблем. Библиографско търсене. Обзор на материала. Конструирание на хипотези.
7. Структура на дисертацията и функция на нейните елементи. Общи принципи за построяване на текста. Анализ на резултатите. Формулиране на изводи и тези представени за защита.
8. "Ръкопис" на дисертацията. Методика на излагане на материала. Език. Стилистика. Рубрикация на текста.

9. Изисквания за оформяне на дисертационния труд. Текст. Графика. Библиография.
10. Подготовка и защита на дисертацията. Процедура. Изисквания и структура на автореферата. Поведение и отговори на опонентите.
11. Публична защита на дисертацията. Условия. Съвети. Специализиран научен съвет и Висша атестационна комисия.

Автор: доц. д-р Симеон Евстатиев

Курсът има за цел да предостави на докторанти от различни специалности възможността да придобият ключови специализирани знания за исляма и неговата доктрина, история и култура, като се фокусира около проблема за отношението между религия и политика. Основен акцент се поставя върху централната блискоизточна „зона“, която в наши дни включва арабския свят, Иран и Турция. Същевременно се отделя внимание и на исляма в Европа, където през последните десетилетия тази религия става все по-значим фактор в обществения живот. През призмата на идеята за публичност се разглежда не само „класическият ислям“, но и неговите съвременни интерпретации и опитите за социалното му приложение. Курсът се стреми към изграждането на концепция за наличието на историческа приемственост между мюсюлманските публични сфери на миналото и настоящето, като демонстрира и последиците от опитите за нарушаване на този континуитет. Така се откроява също фрагментацията на публичността и на религиозния авторитет в исляма през новото време. В хода на работата се отчита връзката между нормативния текст на исляма и съответния обществено-политически контекст.

Тематичен план

- Възникване на европейския интерес към исляма. Наука, религия и политика. Школи. Филологизъм и историзъм, социални науки и антропология на исляма.
- Формиране на отношението между религия и политика в исляма. Нормативен ислям и контекст. Коран и Сунна. Пророкът Мухаммад. Власт и трансцендентност.
- Религия и политика в ранния ислям. Умма. Схизматични течения. „Правилно“ и „грешно“ управление. Сходства и различия с християнството.
- Ислямска доктрина и ритуал. Джихад. Мюсюлмани и немюсюлмани.
- От „ранен“ към „имперски“ ислям. Халифи, султани и везири. Предмодерна религиозна публичност в исляма. Улеми и книжовни школи. Теологическо-политически дебати.
- Шариатът като основа на личния и публичния живот на мюсюлманите. Фикх.
- Стари парадигми и нови исторически траектории. Секуларизация и вестернизация. Маргинализация на улемите и фрагментация на религиозния авторитет.
- Национално пробуждане в Близкия изток и начало на модерното реформаторско движение в исляма. Консервативни нагласи. Уахабизъм, махдизъм, сенусизъм.
- Модернизъм и „неомодернизъм“ в исляма. Нови форми на публичност в суннитския и шиитския ислям. Ислямът и гражданското общество от западен тип. Феминизъм.
- Фундаментализъм и ислямизъм. Авторитаризъм и перспективи за демокрация. Култура на протеста в съвременните мюсюлмански общества.
- Фрагментация на публичността. Значение на транснационалните връзки и глобализацията и „новите медии“. Фрагментацията на публичността. Вестернизация чрез исляма.

Европейски езикови политики и развитие на езиковата наука и индустрия в Европа

Автор: доц. д-р Цветомира Пашова

Очаквани резултати:

- А) Усвояване на знания: идеите, практиките и терминологията на европейските езикови политики.
- Б) Укрепване и разгръщане на умения: умение за аналитико-критичен прочит на оригинални (неучебни) текстове, умение за участие в тематична дискусия

Тематичен план:

- Езиковият въпрос в общоевропейското пространство – европейски институции, разработващи и провеждащи езикови политики; поощряване на езиковото многообразие и многоезичието като основни насоки на европейските езикови политики – ценностна и прагматична мотивация.
- Формиране и реализация на политиките на многоезичие. Пресечни точки на политиките на многоезичие с политиките в секторите образование, наука, култура, общество, икономика, сигурност, външни отношения. Програми на ЕС, които включват езиковия аспект.
- Инструменти за реализация на политиките за многоезичие в сферата на езиковото обучение – Обща европейска референтна рамка за чуждоезиково обучение, Обща европейска референтна рамка за езичите на обучение, Европейско езиково портфолио, Рамка за европейски обзор на езиковите компетентности, Европейска референтна рамка за ключовите компетентности в обучението, продължаващо цял живот, Европейска квалификационна рамка.
- Влияние на ориентацията към многоезичие върху насоките на развитие на научно-изследователските и практически дейности, свързани с езичите. Новата езикова индустрия.
- Европейските езикови политики на национално ниво – къде е България?

България и Германия – културни контакти, стереотипи, митологеми

Автор: доц. д-р Богдан Мирчев

Целта на този семинар е да бъдат представени на участващите в него докторанти и дискутирани с тях културно-исторически реалии, свързани с дълготрайните, многостранни българско-германски отношения. Проблематика от областта на интеркултурния трансфер и на културната рецепция е централна за повечето теми, предвидени в учебния план на семинарните занятия. Особено внимание ще бъде отделено на проучване с методи на имагологията на стереотипи, съответно в Германия и България, за всяка една от двете нации – българската и германската. Ще бъдат подложени на критичен анализ твърдения за предполагаемо българско-германско духовно сродство, респ. за сходства в менталитета, както и на свързани с това митологеми, намерили езиков израз у двата народа, като например „Българите са прусаците на Балканите“ („Die Bulgaren sind die Preußen des Balkans“).

Автор: проф. д.ф.н. Владимир Градев

Настоящият курс има за цел да разкрие политическия опит на модерността като краен резултат на една хилядолетна история, който именно в антиномичността на своите хоризонти се явява наследник на християнската традиция. Задълбочено ще бъдат представени процесите на политическото сакрализиране в епохата на модерността. Ще бъдат анализирани политически движения и режими, които дават на политиката собствено религиозно, но напълно автономно спрямо традиционните религии измерение и ще се изследва завръщането на религиозното на сцената на световната политика в началото на третото хилядолетие.

Курсът ще протече под формата на въвеждащи лекции, презентации и експозета от страна на докторантите и дискусии.

Тематичен план на занятията:

- Основаване на политическото, трансцендентност и религии.
- Що е политическа теология?
- Сакрализиране на политиката.
- Монотеизъм, теокрация и месианство.
- Светски религии.
- Граждански религии: общи характеристики.
- Гражданската религия във Франция и Америка.
- Политически религии.
- Религиозната същност на тоталитаризма.
- Отношенията църква-държава в съвременната демокрация.
- Дебатът за религиозните корени на Европа.
- Фундаментализъм и религиозно насилие.

Антропология на емоциите. Ритуал, изкуство, пространства, медии

Автор: проф. д.с.н. Ивайло Дичев

Целта е да се предложат на докторантите нови, неочаквани синтези на онова, което са учили досега върху едно сравнително слабо изследвано от социалните науки поле, антропологията на човешките емоции. Наред с това курсът си поставя за цел да развие редица интердисциплинарни ракурси към темата – културологичен, психоаналитичен, историографски. В илюстрирането на проблематиката ще се използва много визуален и звуков материал. От участниците се очаква да завършат със собствено микро-изследване, свързано както с общата работа, така и със собствените им докторантски теми и да го представят пред групата.

Проблемни полета:

- Емоциите между биологията и културата. Структурите на емоциите. Колко свободни сме в начина си да чувстваме?
- Антропология и психоанализа, един стар дебат. Забрана, имитация, желание: варианти и инварианти. Конструирани на тялото в различните култури.
- Емоционална нормативност в различните култури. Кой има право да се гневи? Как възпитава чувствата властта?
- Телесни, пространствени и емоционални измерения на ритуала. Примери от различните култури.
- Половата идентичност, конструирана през нормативни емоционални структури. Социална конструкция ли е полът?
- Колективни идентичности на чувстването: етнически, религиозни, расови, национални, класови граници.
- Изкуството като едновременно социализиране и индивидуализиране през емоциите. Практики като харесване, споделяне, спорене, възпитаване на вкуса и пр.
- Примери от визуалните изкуства за нормативни емоции, препоръчвани от различни култури и субверсивното им преобръщане.
- География на емоциите. Места на паметта, пейзажи, носталгия.
- Градът като сцена на желанието.
- Макс Вебер за рационализирането и разомагьосването. Съвременният капитализъм на емоциите. Зрелище, индивидуализация, пазар на идентичностите.
- Себе-инсценирането в мрежата: лични страници, блогове, социални мрежи. Проблемът публично-частно в дигиталната епоха.

Философията на езика и ситуативността на значението

Автор: доц. д.ф.н. Анета Карагеоргиева

Цели на курса:

1. Да информира докторантите за най-новите теоретични постижения на съвременната когнитивна наука във връзка с класическия проблем за езиковото значение.
2. Да въведе и аргументира ситуативния подход в качеството му на една от най-успешните съвременни методологии за разбиране на значението като елемент от веригата познание-език-действие.
3. Да създаде интердисциплинна комуникативна среда за работа на участниците в семинара.
4. Да осигури условия за по-пълно развитие на уменията за рефлектирана работа с езика.

Описание на курса:

Западната философия разпознава езика като свой основен проблем едва в началото на ХХ в. Дотогава езикът се схваща предимно като неутрален инструмент за достъп до света, мисленето и другите хора. Благодарение на откритията на Фреге, Ръсел и Витгенщайн (подготвени от Хердер, Хумболт и Ницше) става ясно, че езиковата форма често контролира този достъп и дори подменя онтологическия статус на екстензиите си. Ето защо семантиката бързо се превръща в централна тема на лингвистичната философия. Под влияние на традиционните за европейското съзнание метафизически нагласи обаче, първите теории за значението го концептуализират като априорна езикова същност. Едва прагматичният обрат, осъществен от Х. П. Грайс, позволява то да бъде схванато не само като седимент на културни конвенции, а и като актуален продукт на човешкото действие в конкретни ситуации на познание и комуникация. На този исторически фон настоящият курс ще въведе пост-прагматичните концепции, свързващи езиковото значение с базисните когнитивни операции, от една страна, и с действието, от друга. По този начин проблемът за значението ще бъде въведен в едно интердисциплинно тематично поле, интегриращо психологически, лингвистичен и философски подход.

Реалистичното повествование в испанския роман от демократичния преход

Автор: доц. д-р Татяна Пантева

Целта на курса е да представи „обновения реализъм“ като една от утвърдените тенденции в съвременния испански роман от периода 1975-1990 г. в опит да се проследят най-открояващите се и обуславящи я явления, както и основните ѝ литературни образци. Една от задачите би била търсенето на художествената ефикасност на пространствените специализации на романа като традиционни носители на послания и като извор на тематични насоки, чрез което обновеният реализъм се вписва в испанското постмодернистично проявление на жанра. Акцент на курса са връзките с националната културна традиция – Сервантес, романът пикареска, Унамуно и др. – и вдъхновяващото присъствие на литературните модели. Траен елемент е преплитането на реалност и фикция в съзнанието на героя, както и на живот и литература и в неговите разнообразни прояви. Студентите могат да проследят и други влияния като например това на испано-американския роман. В по-широк интерпретативен план се разглеждат и въпроси във връзка с идентичността на героя, за Аз-а, за човека в своето всекидневие и др. В курса са засегнати редица въпроси, които предполагат интердисциплинарен подход във връзка с историята, киното, изобразителното изкуство и др.

Тематичен план

- Реалистичното повествование в испанската литература.
- Реинтерпретация на традиционни теми и сюжети в съвременния испанския роман.
- Дон Кихот – първият модерен роман.
- Сервантесовите герои. Идеята за героизма.
- Испанският постмодернизъм и реалистичното писане. Унамуно и постмодернизмът.
- Постмодерният персонаж и кризата на субекта.
- Променливото пространство в испанския роман.
- Играта и киното в романа от прехода.
- Синтезиращата функция на всекидневието в изграждането на идентичността.
- Смехът в съвременния роман. Донкихотовският хумор.

Автор: доц. д.и.н. Дилияна Ботева

Курсът цели да представи възможностите на семиотичните принципи за анализ при работа с антични изобразителни текстове. Като примерни случаи са избрани два вида принципно различни като характеристики, функции и производство паметници. На първо място се анализират римските провинциални монети, които са строго регламентирани документи и представляват материализиран и унифициран резултат от взаимодействието между централната и провинциалната администрация в огромната Римска империя. На второ място се разглеждат тракийските оброчни релефи, които от своя страна най-непосредствено отразяват многообразието на народната вяра и форми на религиозно упование. Единствената обща черта на тези два комплекса е многобройността на съставлящите ги компоненти, което изисква и задължително използване на статистически анализ. И в двата случая чрез методите на семиотиката като един от възможните подходи към тези видове изворов материал и при отчитане на модерните постановки на науката за комуникациите, се оказват възстановими съществени елементи от двете антични знакови системи.

Тематичен план:

1. Античните изобразителни текстове като знакови системи.
2. Римско провинциално монетосечене в контекста на римските имперски институции.
3. Екелов принцип на представяне на монетните комплекси.
4. Хронологическо-семантичен подход при анализа на римското монетосечене.
5. Историческа реконструкция на събитията, отразени върху римското провинциално монетосечене в Долна Мизия и Тракия.
6. Тракийски оброчни релефи. Историография и проблеми.
7. Иконологичният анализ на Е. Панофски. Семиотичният анализ на Ч. Морис.
8. Оброчните релефи на траките като знакова система.

Особености на икономическата преса в България

Автор: доц. д-р Здравка Константинова

- Курсът проблематизира особености на българската икономическа преса от зараждането ѝ до днес. Централно внимание се отделя на ролята ѝ в модернизацията.
- Открояват се успешни професионални практики.
- Цел на курса е да разкрие пред докторантите възможностите на непознатото им в разглежданата тематика.
- Всеки един от тях получава съобразно своя интерес тема за курсова работа върху българската икономическа преса.
- Текущата оценка се формира въз основа на резултата от курсовата работа и на участието в дискусии по време на лекции.

Тем:

1. Мястото на икономическата преса в портрета на българската периодика.
2. Видове икономическа преса.
3. Пионерските ѝ доминанти през Възраждането.
4. От Освобождението до Балканските войни – ситуиране спрямо „българското чудо“.
5. Основни направления между двете световни войни.
6. Специфична роля по време на тоталитаризма.
7. Проблемът за качествената българска икономическа преса в посттоталитарното време.
8. Майсторски пера.

Херменевтика и критика в съвременните хуманитарни и социални науки

Автор: доц. д-р Боян Знеполски

Курсът има за цел да изследва значението на херменевтичката и на критическата традиции в съвременните хуманитарни и социални науки. Изхождайки от сблъсъка на двете традиции, курсът се стреми да открие възможности опозицията им да бъде преодоляна, херменевтичната нагласа да бъде помирена с жеста на критиката. Тази задача изисква да се реконструират основните теми и аргументи в дебата между херменевтиката и критиката. Изложението ще се съсредоточи около два тематични кръга: от една страна, методологическия проблем за езика и разбирането; от друга страна, практическия проблем за функциите на знанието и конституирането на субекта. Тези проблеми ще бъдат изследвани през призмата на серия от дебати: полемиката между Гадамер и Хабермас; критиката на Рикьор към Гадамер и Хабермас; критиката на Хабермас към Фуко.

Целта на курса е да бъдат изяснени различните варианти на херменевтика и критическа теория, както и да бъдат обосновани междинните, опосредяващи ги теоретични форми, но най-вече да постави по-общият проблем за статута и предназначението на знанието в съвременните хуманитарни и социални науки.

Съдържание на дисциплината

Част I : Конституиране на херменевтиката като епистемологичен модел на хуманитарните науки.

- Херменевтика и критика в немския романтизъм.
- Проектът на психологическата херменевтика.
- Вилхелм Дилтай: от психологическа херменевтика към херменевтика на смисъла.

Част II : Херменевтиката и критиката на научния обективизъм.

- Историчност и езиковост на хуманитарното знание.
- Стъпките на херменевтиката: херменевтичният кръг и способът на приложението.
- Ханс-Георг Гадамер: обективност или истина на разбирането.

Част III : Херменевтика и комуникативна рационалност.

- Херменевтиката между семантиката и прагматиката.
- Юрген Хабермас: проектът за критическа херменевтика.
- Епистемологичното и прагматисткото понятие за истина.

Част IV : Херменевтични дебати.

- Хабермас и Фуко: дебатът за познавателното и практическото значение на херменевтиката.
- Пол Рикьор: идеологически и критически аспекти на херменевтиката.
- Социология и херменевтика: херменевтична ли е разбиращата социология?

Маргинализирането и маргиналността във философията и изкуствата на XX век

Автори: проф. д.ф.н. Георги Каприев, д-р Антоанета Дончева

Курсът извежда маргинализацията и маргиналността в исторически и концептуален план като възлов елемент на културно присъствие, формиращ основни координати на философията и изкуствата през XX век. В този контекст се разглеждат въпросите, свързани с екзистенциалната ситуираност на личностите и групите в европейското културно пространство, единството на системно мислене и свобода като двупосочни фактори в процеса на асоциация и маргинализация, формирането на персоналната и групова самотъждественост, отношенията „личност-общност“, „личност-общество“, „общност-общество“, интерперсоналността, границите на социалното и степените на тяхното прекрочване, чуждостта и чужденецът, маргинализирането и самомаргинализацията и т.н. Курсът се базира на дългогодишни индивидуални и съвместни изследвания на двамата автори и е структуриран интердисциплинарно (с приоритет на философските, социологическите, антропологическите, психологическите, литературно-историческите и семиотичните аспекти на проблематиката), следвайки синкретичния характер на европейската култура. Чрез серия от селектирани акценти се проследяват културно-социалните технологии по производството на маргиналността, нейните смислови ядра, социалните ефекти и отклонения, свързани с нея. Курсът анализира историческата съдба на проблема, но е приоритетно прицелен към състоянието му в съвременната културна ситуация. Курсът предполага активно участие на студентите и е изграден върху принципите на интерактивността. Той се базира върху осъществени университетски курсове на двамата автори в Софийския, Пловдивския и Кьолнския университети, както и в НБУ, без обаче да повтаря който и да било от тях.

Тематичен план:

1. Дефиниране на понятията. Маргиналност в етимологически и семиотичен контекст.
2. Социология и психология: маргиналност и аутсайдерство.
3. Маргинализация, лумпенизация, остракиране. Самомаргинализирането. Интелектуалецът като странник (маргинал, аутсайдер, чужденец).
4. Исторически аспекти на маргиналността: античност.
5. Исторически аспекти на маргиналността: средновековие.
6. Генезис на маргиналността в новото време и модерността.
7. Маргиналността във философията на XVIII и XIX век: Кант, Киркегор и Ницше.
8. Маргиналността в идеологиите на XX век: Сталин и Хитлер.
9. Маргиналността във философията на XX век: екзистенциализъм и персонализъм, Фуко и Хабермас.
10. Маргиналността в изобразителното изкуство: Импресионизъм, сезанизъм, сюрреализъм, експресионизъм, кубизъм, концептуализъм.

11. Маргиналността в литературата и драматургията: Сервантес, Пирандело, Кафка, Чапек, Хамшек, Ануи, Сартр, Камю, Бекет, Йонеску.
12. Маргиналността в киното: Чарлз Чаплин, Андрей Тарковски и Уди Алън.
13. Маргиналността в идеологиите на постмодерна.
14. Маргиналността в съвременната социална и арт-ситуация.
15. Обобщение: резултати и прогнози.

Медийното битие на международните отношения

Автор: доц. д-р Мария Нейкова

Курсът предлага поглед към един важен аспект на съвременната реалност – към медиите като агенти за нейното възприемане и разбиране. Медиите срещат на своя терен теорията на социалните науки с всекидневната политическа, икономическа, социална, правна и друга практика на глобално, регионално и локално равнище и оформят в значителна степен възприятията на хората за нея – от редовите граждани до политиците, които решават съдбата на своите страни и трябва да избират начини на действие.

Всеки от докторантите, избрали курса, би могъл да намери съществен и полезен елемент, който да обогати неговото изследване в предпочетената област.

Курсът е организиран като поредица от лекции, редуващи се с дискусии и семинарни занятия, разгърнати около работите на участниците върху избрани от тях теми.

Курсът завършва с публична защита на разработка, която се оценява.

Тем:

- Международни отношения и медии. Кога и как международните отношения „влизат“ в медиите? Приносът на Йохан Галтунг за изясняването на структурата на външните новини.
- Състоянието на международна анархия: политиката като процес, който се разпределя властово (Дейвид Ийстън).
- Външната политика и медиите. Взаимодействие между елементите на външната политика и информационните ценности значение, близост, драма. Влияние на идеологиите върху подбора на външни новини.
- Международните отношения като комуникационен процес. Мястото и ролята на медиите.
- Участниците в международните отношения и взаимоотношенията между тях; медийните им образи. Отражават ли медиите растящото разнообразие на света? Медийният интерес към политиците.
- Изключително бързите медии – обмен на идеи и информация посредством интернет и глобалните телевизии. Ефектът Си Ен Ен.
- Историята като „голяма лаборатория, в която се осъществяват международни действия“ (Мортън Каплан).
- Специалисти по конфликти: медиите – подбудители или помирители? (Косово 1998-1999 г.; Ирак 2003 г.) Използват ли журналистите предположения „ако – тогава“.
- Интеграцията в примера на Европейския съюз и медиите.
- Медиите и сепаратизмът, етническото обособяване, ислямският фундаментализъм, международният тероризъм.

Автор: проф.д.ф.н. Искра Христова-Шомова

Акцентът в курса ще бъде поставен върху българските традиционни празници. Това са преди всичко християнските празници, които ще бъдат разгледани в два аспекта – откъм официалната им християнска страна и откъм традиционната им езическа обредност. Ще бъдат разгледани българските светци и характерната особеност на култовете у българите. Ще бъде отделено внимание и на поклонничеството като вид празнуване, на традициите на поклонничество и на поклонническите свети места в България, както и на главните поклоннически места за различните религиозни общности у нас.

Ще бъде отделено внимание на празниците на другите общности в България – мюсюлмани, евреи, арменци, роми. Специално ще бъдат разгледани хетероконфесионалните празници, синтез между мюсюлмански и християнски: почитта на християнски светци от мюсюлмани. Ще бъдат анализирани и съвременните светски празници на модерното общество. Ще бъдат разгледани празниците на индивида в съвременния свят, приликите и отликите им с колективните празници. Предвидени са посещения на православен християнски храм и на свети места на други религиозни общности.

Идеята на курса е не само да се проследят традициите на празнуване в България, а и да се анализира обществото от гледна точка на неговите празници и празнуване.

Програма на курса

- Празници и празничност. Празници и ритуал.
- Християнските празници – възникване и особености на ритуала.
- Главните християнски празнични цикли – рождественско-божоявленски и великденски.
- Богородичните празници и почитта към женското начало.
- Почитта към предците. Задушниците и ангелите.
- Организация на християнския храм, характерни особености на иконописта.
- Култовете към българските светци – история и характерни особености.
- Българските поклоннически места.
- Мюсюлманските празници.
- Празниците на другите християнски общности в България.
- Еврейските празници.
- Празниците на ромите в България.
- Разходка из свети места в София.
- Личните празници на съвременния човек и връзката им с колективните празници.
- Съвременните светски празници.

Автор: проф. д.и.н. Димитър Попов

Съдържание на дисциплината

1. Титулатура и божествен произход на властта.
2. Царе-жреци.
3. Царско-жречески родове.
4. Степени на усъвършенстване.
5. Обожествяване и инвеститура.
6. Ценностни изпитания.
7. Свещен брак.
8. Богатства и съкровища.
9. Обмяна на дарове.
10. Пиршества и угощения.
11. Жертвоприношения.
12. Ритуална обиколка.
13. Световна ос.
14. Безсмъртие и обезсмъртяване.
15. Превъплъщенията нямат край.

Автор: доц. д-р Веселина Вълканова

Графичната комуникация е съществена част от човешката култура, а индустриализираните масови комуникации развиха свои инструменти за по-висока риторическа ефективност, специализирани дейности като графичния дизайн. Макар че през последните 25 години в това поле настъпиха кардинални промени, особено по отношение на технологиите, които революционизираха средствата и средата за разпространение на информацията, а Интернет наистина превърна света в „глобално село“, едно се запази – значението на визуалното представяне на информацията. В действителност днес медиите и аудиторията им са още по-графично ориентирани.

Курсът е фокусиран върху графичния дизайн като много актуална културна форма и важна страна на съвременните комуникации. Целта му е да подпомогне усвояването на нов визуален език, да предаде знания за принципите на дизайна, композицията, типографията, фотографията, цвета и другите съществени компоненти на визуалната грамотност. Курсът от лекции и семинари съдържа и основни познания по теорията, историята и културата на графичната комуникация, както и по нейната среда: включени са теми, посветени на специфичните закономерности на визуално представяне на списания, реклама, уеб платформи, както и традиционни, хибридни и онлайн варианти на вестника.

Съдържание на курса:

- Тема 1.** Графичната комуникация през XXI век
- Тема 2.** Генезис и еволюция на графичната комуникация
- Тема 3.** Теории за визуалната комуникация
- Тема 4.** Основи на типографията
- Тема 5.** Типография за четене
- Тема 6.** Творческа типография
- Тема 7.** Визуалният разказ на изображението
- Тема 8.** Цветът в графичната комуникация
- Тема 9.** Композицията в графичния дизайн
- Тема 10.** Дизайн на рекламата
- Тема 11.** Дизайн на списанието
- Тема 12.** WEB- дизайн
- Тема 13.** Традиционни, хибридни и онлайн емисии на пресата

Архетипни модели на поведение в българската история и настояще

Автор: доц. д-р Светла Страшимирова

Настоящият семинар е изграден на принципа на юнгианското разбиране за архетипите и схемата, която предлагам тук е такава – съвсем условно. По същество основна цел на заниманията ще бъде да се провокира размисъл върху начина, по който в различни епизоди от своята история и настояще българите са чувствали/и чувстват днес света и съответната ситуация, спрямо която са реагирали/ и реагират днес със съответни действия. Обикновено историята се представя най-вече като хронология и фактология, но въпросите, към които води настоящият семинар е какви са емоциите, които са озвучавали вътрешно тези външно видими действия и защо именно те са били/или са такива каквито ги виждаме...

Тематичен план

1. Проблемът за човешката чувствителност и съответната мотивация при вземане на решение и избор на поведение. Въвеждащи думи от всеки присъстващ.
2. Умеем ли да разбираме преживяванията на обитателите на миналото /и настоящето или им приписваме /проектираме върху тях собствените си нагласи. Емоционалната недостатъчност на историческото познание.
3. Общо запознаване с основните архетипни модели на поведение.
4. Обща характеристика на моделите на поведение на „Невинния“ и „Сирака“: проявленията им в съответни епизоди от българската история.
5. Обща характеристика на героя „Войн“ и на „Грижовника“ (Caregiver). Мъжката и женската енергия. Съответните им прояви в епизоди на конфронтации (войни, епизоди на преход) и във всекидневието (или при бедствия).
6. Обща характеристика на „деструктивния“ и „съзидателния“: ключови епизоди от българската съдба, в които се проявяват тези архетипни модели.
7. Отвъд всяко поведение: мотивацията на „търсеция“ и „обичация“. Директни и индиректни прояви в българското поведение.
8. The Ruler, The Magician, the Sage and the Fool : общият им смисъл на ориентири на свободната личност в юнгианската психология. Откриваме ли ги сред нас.

Изследователски процедури в хуманитарните науки (с оглед на педагогическите дисциплини)

Автор: доц. д-р Татяна Ангелова

Семинарът е посветен на процедури, с помощта на които се дава отговор на изследователски въпроси, свързани с хуманитарните науки и по-конкретно с педагогическите дисциплини.

Докторантите представят своите проекти за концепции на дисертационната теза. Въз основа на разискванията върху концепциите се стига до идеи за използване на изследователски процедури, адекватни на целите и задачите пред конкретния докторант/докторантка. В хода на дискусиата се проследяват характеристики на изследователски процедури, използвани в хуманитарните науки.

Сред по-важните процедури може да бъдат посочени: контент-анализ, текстолингвистичен анализ, дискурсен анализ, корпусна лингвистика, статистически методи, експертна оценка, анкета, интервю, казус, установяващ и формиращ педагогически експеримент, тестови задачи и др.

Обучението протича под формата на тренинг, като се използват активни методи на учене в и чрез опита и работа в екип. Прилага се формиращо оценяване по отношение на изработените в екипите проекти за приложение на изследователски процедури.

Популярната култура при социализма

Автор: доц. д.н.к. Иван Еленков

Курсът е ориентиран към разбиране на идеологическото овладяване на ежедневието и политическото колонизиране на жизнените светове на ималите участта да живеят през времето на социализма в България.

Тематичен план

- Отечественофронтовският призив за „народна култура“ и краят на наследения буржоазен културен партикуларизъм.
- Социалистическата културна революция: идеологизирана „култура за масите“ срещу буржоазната „масова култура“.
- Новите места на публичен културен обмен като главно място за разгръщане на актуалната официална българска социалистическа културна политика. Художествената самодейност и творчеството на масите.
- Изменения в социалната структура на социалистическото общество. Проблемът за „културния отдих на трудещите се“.
- Лукс и ширпотреба. Идеологическата консумация на дефицита през 1960-те и началото на 1970-те години.
- „Естетизация“ на бита и „естетизиране на жизнената среда“ през 1970-те. Всенародната програма за естетическо възпитание.
- Идеологизация на ежедневието и колонизиране на жизнения свят – новите граждански ритуали.
- Проектът за социалистическа развлекателна масова туристическа култура с подобаващи места за прекарване на свободното време.
- Проблемът за „интонационната среда“.
- „Българска телевизия“ и широката телевизионна публика.

От херменевника на научното изследване към политическа философия на науката

Автор: проф. д.ф.н. Димитри Гинев

Основната дидактична цел на курса е да изгради системни връзки между университетски дисциплини, които се преподават в различни факултети. Херменевиката на естественонаучното изследване и политическата философия на науката са мисловни ориентации, призвани да редуцират растящата пропаст между „хуманитарно-интерпретативна“ и „обективистично-позитивистична“ култура. Желанието на създателя на курса е да формира усвоено от аудиторията понятиен апарат, който да служи не само като средство за теоретизация, но и като рамка на осмисляне на такива практико-политически проблеми като етическите аспекти на генното инженерство, тоталното подчиняване на научното изследване на индустриално-технологичния комплекс, способността на науката за „алтернативно мислене“ в преодоляването на екологичните кризи и катастрофи, новите визии за природата, както и необходимостта от истински диалог между хуманитарни и естествени науки.

Тематичен план:

Първа част. Критика на скрития сциентизъм в традиционната аналитична философия на науката. Ударението ще бъде поставено върху историческите дискусии за социо-културния статус на естествените науки, които определят ориентирите в основните програми във философията на науката.

1. Политически измерения на дебата между екстерналисти и интерналисти от 30-те години на XX в.
2. Дебатът между „силна“ и „слаба“ херменевтика на научното изследване.
3. „Имлицитният читател“ в научния текст.
4. Семиотични пространства на научното изследване.
5. Конструиране на аудитория и комуникативна сфера в естествените науки.
6. Херменевтико-феноменологичният контекст на конституиране и неговата независимост от традиционното разграничение между контекст на откритие и контекст на обосноваване/оправдаване.
7. Към преосмисляне на Хусерлианското схващане „наука – жизнен свят“.
8. Към преосмисляне на Хайдегерианската „екзистенциална концепция на науката“.
9. Програмата на херменевтичния интернализъм.
10. Програмата на когнитивния екзистенциализъм.

Втора част. Критика на формите на политическо ограничаване (и унищожаване) на етоса на академична свобода на естественонаучните изследвания.

11. Подходи към социо-културния статус на естественонаучните общности в следвоенния период.
12. Феноменът на деконструкция на традиционните области на научно изследване.
13. Политически измерения на новите форми на интер- и трансдисциплинарност.
14. Реален ли е процесът на политическа финализация на естествените науки?
15. Преосмисляне на опозицията „естествено – изкуствено“ в контекста на политическата философия на естествените науки.
16. „Артефицирани“ естественонаучни обекти на изследване.
17. Проектът за „социо-културна естествена наука“.
18. Какво означава „критическа теория на естествените науки“
19. Демократичният процес и автономността на естествените науки.

Лятната школа по Социални и хуманитарни науки в Творческия дом на СУ „Св. Климент Охридски“ – Китен се организира в рамките на Докторантското училище между 24 май и 04 юни 2010 г. В 60 часа лекционни и семинарни занятия, водени от известни български и чужди учени, докторантите имат възможност да се запознаят с най-новите изследователски и методологически тенденции в областта на обществените и хуманитарни науки, като участват в обсъждания на собствените си работни хипотези с колеги от различни научни области.

20 докторанти получават пълна стипендия, покриваща всички разходи (пътни, дневни и квартирни) за горепосочения период, а 10 докторанти получават половин стипендия, като останалата част от разходите заплащат сами или чрез фондове на своите базови звена.

В тази форма на обучение могат да кандидатстват всички редовни докторанти от българско висше училище, които до 20 март 2010 г. попълнят съответен формуляр на страницата на проекта и изпратят на адрес ddenkov@mail.orbitel.bg CV и списък публикации. Класирането се извършва от Експертния съвет на проекта, като предимство ще имат както следва:

1. Докторанти, участвали поне в един курс на Докторантското училище.
2. Докторанти от ФФ, ИФ, ФСлФ, ФКНФ, ФЖМК
3. Докторанти на СУ „Св. Климент Охридски“
4. Докторанти по социални и хуманитарни науки

Модул II. Подпомагане изследователския капацитет и мобилност на докторантите

Стипендии за участие в научни форуми

- Участниците в Докторантското училище могат да кандидатстват за стипендия за участие в научни форуми в България и в чужбина с продължителност до четири дни.
- Допустими разходи: такса правоучастие, пътни, квартирни и дневни съгласно Наредбата за командировките и специализациите в чужбина, когато тези разходи (или някои от тях) не се поемат от организаторите.

Изисквани документи:

- мотивационно писмо, съобразено с критериите за оценка на кандидатите (до 2 стр.);
- информация за научния форум;
- копие от резюмето на предложения доклад;
- писмо от организаторите, с което се потвърждава, че докладът е приет за участие (или копие от програмата);
- CV с данни за участие в Докторантското училище, както и проекти и публикации на кандидата;
- финансов план. Насърчава се съфинансирането от други източници.

Критерии за оценка и класиране на кандидатите:

- Каква е връзката на тематиката на научния форум с темата на дисертационния труд?
- По какъв начин участието в научния форум би допринесло за разработката на дисертационния проект и/или професионалното развитие на докторанта?
- Какъв би бил приносът от участието в научния форум за изследователския колектив/катедрата, където се обучава докторантът?

Отчитане:

- писмен отчет за участието в научния форум (до 1 стр.);
- пълен текст на представения доклад;
- финансов отчет с приложени разходнооправдателни документи.

Срокове за кандидатстване:

- 31 януари 2009; 31 май 2009; 30 ноември 2009
- 31 януари 2010

Документи се подават в електронен формат до:

- доц. Даниела Колева, адрес: daniela@sclg.uni-sofia.bg
- с копие до проф. Ивайло Знеполски, адрес: znepolski@abv.bg

Осигуряване на научни експертизи

С цел повишаване качеството на дисертационните трудове и насърчаване на интердисциплинността участниците в Докторантското училище могат да кандидатстват за научна експертиза от водещ български учен в област, свързана с тематиката на дисертационния проект. Експертът-консултант получава хонорар от Докторантското училище.

Изисквани документи:

- заявка за научна експертиза от докторанта и/или научния ръководител с обосновка на необходимостта от такава експертиза и предложение за експерт-консултант (до 1 стр.);

Отчитане:

- доклад за експертиза от избрания експерт-консултант

Срокове за кандидатстване:

- текущ

Заявки се подават по електронна поща на адрес:

- daniela@sclg.uni-sofia.bg

Финансова подкрепа за закупуване на научна литература

Участниците в Докторантското училище получават финансова подкрепа в размер на 100 лв. за закупуване на научна литература. Подкрепата е еднократна за курса на обучение.

Изисквани документи:

- заявка за финансова подкрепа за закупуване на научна литература с посочени трите имена на докторанта, катедрата и курса(овете), които посещава в Докторантското училище.

Отчитане:

- фактура за закупената литература, която се осребрява в размер до 100 лв.
Забележка: фактурата се представя в касата на СУ в рамките на един месец след подаване на заявката.

Срокове за кандидатстване:

- 28 февруари 2009
- 31 май 2009
- 31 януари 2010
- 30 април 2010

Заявки се подават по електронна поща на адрес:

- daniela@sclg.uni-sofia.bg

Модул III: Публикуване и разпространение на дисертационни изследвания

Конкурси за публикации

Конкурсите за публикации са широко отворени към всички минали, настоящи и бъдещи участници в Докторанското училище. Целта на издателската програма е да осигури академичен форум за публикациите на докторантите и да придаде публичност на резултатите от обучението в третата степен на висшето образование.

A)

В рамките на проекта ще бъдат издадени два Годишника на Докторантското училище. В тях ще се публикуват студии на докторанти, които са части от дисертационния им труд. Обликът на изданията ще е интердисциплинарен и ще се стимулира публикуването на изследвания, които са новаторски в методологически план. Подборът на публикациите ще се осъществява на конкурсен принцип от Експертния съвет на проекта въз основа на рецензия от хабилитирано лице, специалист в съответната област.

Изисквания към предлаганите за публикация текстове:

- Статиите трябва да са с обем над 20 стандартни страници и да са снабдени с академичен апарат (бележки и библиография, резюме около 100 думи на български и английски език и 7 ключови думи).
- Всяка от предложените статии ще бъде дадена на рецензент, който е хабилитиран преподавател от университета, чиито научни публикации и интереси са близки по проблематика на предложената студия.

Срокове:

- Студии, кандидатстващи за публикация в Годишника на академичната 2008-2009 г. се подават в електронен формат до 28 февруари 2009 на адрес:

damianova@sclg.uni-sofia.bg

- Студии, кандидатстващи за публикация в Годишника на академичната 2009-2010 г. се подават в електронен формат до 28 февруари 2010 на адрес:

damianova@sclg.uni-sofia.bg

Б)

В рубрика „Дебюти“ на международното чуждоезично списание DIVINATIO ще се публикуват статии на докторанти от всички периоди на обучението им.

Изисквания към предлаганите за публикация текстове

- Статиите трябва да са написани на английски, френски или немски език, да са с обем между 20 и 30 стандартни страници и да са снабдени с академичен апарат (бележки и библиография).
- Избраните за публикация статии ще бъдат редактирани от специалист по съответния език.

Срокове:

DIVINATIO 29 - статиите се изпращат в електронен формат до **28 февруари 2009** на адрес:

damianova@sclg.uni-sofia.bg

DIVINATIO 30 - статиите се изпращат в електронен формат до **30 септември 2009** на адрес:

damianova@sclg.uni-sofia.bg

DIVINATIO 31 - статиите се изпращат в електронен формат до **28 февруари 2010** на адрес:

damianova@sclg.uni-sofia.bg

В)

Издателската програма предвижда публикуването на две монографии, които са успешно защитени дисертационни трудове на възпитаници от предходните випуски на Докторанското училище. В конкурса могат да участват автори на изследвания, чиято защита е преминала успешно в периода 2004-2009 година. Съгласно принципите на издателската програма дисертационните трудове трябва предварително да бъдат преработени според жанровите изисквания на монографичното научно изследване.

Изисквания към предлаганите за публикация текстове:

Преработената като монография дисертация се представя на хартиен и магнитен носител, заедно с автореферата. Като придружаващи документи се подават:

- извлечение от протокола на обсъждането и резултатите от гласуването на Специализирания научен съвет
- двете официални рецензии

Издаването на двете монографични изследвания, одобрени за публикуване, ще се осъществи под научната редакция на водещ специалист от съответната научна област.

Срок за кандидатстване:

- 30 октомври 2009

Заявки се подават в електронен формат на адрес:

damianova@sclg.uni-sofia.bg,

а документите на хартиен носител (дисертацията, автореферата и протокола от обсъждането в Специализирания научен съвет) трябва да бъдат предадени в катедра „История и теория на културата“ за **гл. ас. Жана Дамянова**.

1. Екип на проекта:

проф. дфн Ивайло Знеполски, *ръководител на проекта*
доц. Даниела Колева
гл. ас. Жана Дамянова
Елка Кибарова
Димитър Димов

2. Експертен съвет:

проф. дфн Ивайло Знеполски, *ръководител на проекта – председател*
проф. Цветан Теофанов, *представител на ФКНФ*
доц. Юлиана Иванова, *представител на ФСФ*
доц. Георги Лозанов, *представител на ФЖМК*
доц. Димитър Денков, *представител на ФФ*
доц. Недялка Видева, *зам.-ректор по учебната дейност – образователно
квалификационна степен „магистър“ и докторска степен,
председател на Контролния съвет, наблюдател*

Не забравяйте тези срокове

За избор и записване в курсовете на Докторантското училище:

зимен семестър   октомври 2008; октомври 2009;
летен семестър   февруари 2009.

За стипендии за участие в научни форуми:

- 31 януари 2009; 31 май 2009; 30 ноември 2009
- 31 януари 2010

За стипендии за изследователска дейност:

- 31 януари 2009; 31 май 2009; 30 ноември 2009
- 31 януари 2010

За научни експертизи:

- текущ

За финансова подкрепа за закупуване на научна литература:

- 28 февруари 2009; 31 май 2009
- 31 януари 2010; 30 април 2010

За участие в Лятната школа

- 20 март 2010

За публикация в Годишника на Докторантското училище:

- 28 февруари 2009
- 28 февруари 2010

За публикация в международното чуждоезично списание DIVINATIO:

- 28 февруари 2009
- 30 септември 2009
- 28 февруари 2010

За публикация на защитен дисертационен труд:

- 20 януари 2010

Следете тези сайтове

Философски факултет

- <http://forum.uni-sofia.bg/filo/display.php>

Асоциацията на докторантите

- www.phdgate.net